

Requirements for Nurturing an Idea-Oriented and Innovative Generation: An Exploration of the Dimensions and Components of Ideation and Innovation Skills Based on a Data-Driven Approach.

Marjan Sojoodi

Faculty of Psychology and Education Faculty, University of Tehran, Tehran, Iran.

Orcid: 0009-0003-8439-5213

E-mail: m.sojoodi@ut.ac.ir

Marzieh Dehghani*

Department of Curriculum and Instructional Methods and Programs, Psychology and Education Faculty, University of Tehran, Tehran, Iran. (Corresponding Author).

Orcid: 0000-0001-5328-2732

E-mail: dehghani_m33@ut.ac.ir

Reza Zaefarian

Department of Entrepreneurship Development, Faculty of Entrepreneurship, University of Tehran, Tehran, Iran.

Orcid: 0000-0003-1049-1361

E-mail: rzaefarian@ut.ac.ir

Mohammad Javadi pour

Department of Curriculum and Instructional Methods and Programs, Psychology and Education Faculty, University of Tehran, Tehran, Iran.

Orcid: 0000-0002-2605-5312

E-mail: javadipour@ut.ac.ir

ABSTRACT

Objective: This qualitative study aims to explore the dimensions and components of children's idea-generation and innovation skills. The research seeks to identify the features of the idea-generation process, causal and antecedent factors, the conditions and prerequisites necessary for fostering and developing children's idea generation, as well as the facilitators and major barriers to creativity, and to propose strategies for enhancing children's idea generation and the outcomes of implementing such strategies during elementary education. Idea generation and innovation create an environment conducive to planting the seed of ideas in individuals' minds, fostering new perspectives for seeing the world differently, encouraging creativity, and enhancing self-efficacy. Today's students require an educational approach that teaches them how to ask good, idea-provoking questions rather than simply providing correct answers. Formulating good questions serves as a foundation for creative thinking; such questions are stimulating, inviting innovative thought, and encompass diverse issues. Therefore, cognitive, skill-based, and emotional education must be designed in a balanced manner to free learners from rigid, monolithic beliefs and one-dimensional teachings, while also promoting creative thinking, enabling the generation and creation of ideas, and providing opportunities to learn entrepreneurial skills. Content that sparks curiosity and problem-solving, as well as content that teaches learners how to fish (generate ideas) and how to catch valuable insights, is essential. This research was conducted with the aim of exploring the dimensions, components, and requirements for developing children's idea-generation and innovation skills within the elementary curriculum framework.

Method: Given that the present study focuses on the complexities of human meaning-making and aims to explore phenomena through individuals' processes of assigning meaning, the philosophical foundation of this research is grounded in the interpretive paradigm. This study has an applied purpose, and its approach is qualitative. To address the research questions, a Grounded Theory was employed. The research field included experts in the domain of childhood innovation, managers of creative houses, managers of soft industry start-ups related to childhood, and mentors at incubation centers within science and technology parks. The sample size was 12 participants, selected through theoretical sampling. In-depth semi-

structured interviews served as the primary data collection tool. Following the interviews and subsequent editing and organization, data categorization was carried out through the assignment of indicators. Data analysis was performed using a three-stage coding process open, axial, and selective coding. This coding process resulted in the identification and extraction of 682 codes and 25 main categories. The results revealed that these categories are organized within a paradigmatic model centered on six factors including causal and conditioning factors such as the individual characteristics of children, social factors, cultural factors, and the emergence of new paradigms; the core phenomenon which encompasses concepts such as the idea-generation process, types of idea generation, characteristics of idea generation, interrelated and aligned concepts with idea generation, idea-generating children, and tools for idea generation; contextual conditions including the traits and skills of teachers and educators, the role and effectiveness of families, the richness of the learning environment, and the degree of curricular focus; intervening factors such as facilitators of idea generation, barriers, and factors that weaken or inhibit the process; strategies including developing innovative and idea-generative competencies among teachers, parenthood aligned with idea generation, and curriculum development with an idea-oriented perspective; and outcomes involving the growth and development of children's capabilities, education based on idea generation and creativity, the transformative shift in the teacher's role, and opportunities for fostering interactions within a supportive and encouraging atmosphere. To establish the validity of the proposed paradigmatic model, four criteria—including triangulation, flexibility, appropriateness, and internal validity were employed.

Results: On one hand, idea generation contributes to the enhancement of individual identity, independence, and increased self-confidence among elementary school students. On the other hand, from a practical perspective, it leads to the active participation of children in educational activities and participation in special events during primary education. The results of the study demonstrate that exposure to multiple ideas necessitates mastery over various tools, and in systematic and planned idea generation, powerful techniques such as brainstorming, Tirez, SCAMPER, mind mapping, and the Six Thinking Hats are of significant effectiveness. Additionally, the findings reveal that engaging in the “line of fire” of ideas constitutes one of the fundamental processes of idea generation, and dialogue serves as one of the main instruments for stepping into this line and being exposed to a barrage of ideas. Attention to storytelling and improvisational storytelling capacities, creative dramatization, leveraging imagination and visualization, as well as game-based and hands-on teaching strategies within classroom activities are other critical aspects that can be highlighted.

Conclusion: The development of idea-generation and innovation skills in elementary school children requires fostering inquisitive and creative minds and strengthening students' self-efficacy. In achieving this, idea-generation techniques play a crucial role. Systemic structures and paradigmatic models contribute to a deeper understanding of the influential factors affecting this process, demonstrating that enhancing these skills not only reinforces children's self-reliance and personal identity but also prepares them for active participation in educational activities and significant events during primary education.

Keywords: *Ideation, innovation, framework, problem-based ideation model, grounded theory method.*

Cite this article: Sojoodi, M., Dehghani, M., Zaefarian, R & Javadi pour, M. (2026). Requirements for Nurturing an Idea-Oriented and Innovative Generation: An Exploration of the Dimensions and Components of Ideation and Innovation Skills Based on a Data-Driven Approach. *Journal of Entrepreneurship Development*, 19(2), 215-237. <https://doi.org/10.22059/jed.2026.379112.654390> (In Persian)

Received: 2024/07/09

Revised: 2025/02/03

Accepted: 2026/05/05

Published online: 2026/07/19

© The Author(s).

Article type: Research

Publisher: University of Tehran Press.

DOI: <https://doi.org/10.22059/jed.2026.379112.654390>

Ethical Considerations

The authors avoided data fabrication, falsification, plagiarism, and misconduct.

Funding

This research did not receive any specific grant from funding agencies in the public, commercial, or not-for-profit sectors.

Conflict of Interest

The authors declare no conflict of interest.

الزامات پرورش نسل ایده‌جو و نوآور؛ واکاوی ابعاد و مولفه‌های مهارت ایده‌جویی و نوآوری؛ مبتنی بر رویکرد داده بنیاد

مرجان سجودی

دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ارکید: ۵۲۱۳-۸۴۳۹-۰۰۰۳-۰۰۰۹

رایانامه: m.sojoodi@ut.ac.ir

مرضیه دهقانی *

نویسنده مسئول، گروه روش‌ها و برنامه‌های درسی و آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ارکید: ۲۷۳۲-۵۳۲۸-۰۰۰۱-۰۰۰۰

رایانامه: dehghani_m33@ut.ac.ir

رضا زعفریان

گروه توسعه کارآفرینی، دانشکده کارآفرینی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ارکید: ۱۳۶۱-۱۰۴۹-۰۰۰۳-۰۰۰۰

رایانامه: rzaefarian@ut.ac.ir

محمد جوادی پور

گروه روش‌ها و برنامه‌های درسی و آموزشی، دانشکده روانشناسی و علوم تربیتی، دانشگاه تهران، تهران، ایران.

ارکید: ۵۳۱۲-۲۶۰۵-۰۰۰۲-۰۰۰۰

رایانامه: Javadipour@ut.ac.ir

چکیده

هدف: هدف کلی مطالعه حاضر که با رویکرد کیفی انجام شده است، واکاوی ابعاد و مولفه‌های مهارت ایده‌جویی و نوآوری کودکان است. این پژوهش به شناسایی ویژگی‌های فرایند ایده‌جویی، عوامل علی و سبب ساز، شرایط و زمینه‌های مورد نیاز جهت رشد و توسعه ایده‌جویی کودکان، تسهیل‌گرها و موانع اساسی ایده‌جویی و راهبردهای توسعه ایده‌جویی و پیامد و نتایج کاربردی راهبردهای ایده‌جویی در دوره ابتدایی پرداخته است. ایده‌جویی و نوآوری، زمینه مساعد پرورش بذر ایده در ذهن افراد را فراهم می‌آورد و در آنان بینشی جدید برای دگرگونه نگرستن، نوآفرینی و خودکارآمدی ایجاد می‌کند. دانش‌آموزان، امروزه به آموزشی نیاز دارند که چگونگی «پرسش‌های خوب و ایده برانگیز» را به جای «پاسخ‌های صحیح» به آنان بیاموزد. طرح سوال خوب، زمینه‌ساز تفکر خلاق است همچنین پرسش خوب، برانگیزاننده و نوعی دعوت به تفکر نوآورانه و در بردارنده مسائل متنوع است؛ لذا آموزش شناختی، مهارتی و عاطفی ضمن متوازن بودن، لازم است به گونه‌ای طراحی گردد که دانش‌آموزان را از بند محدودیت‌های جزم‌نگری و آموزه‌های تک‌بعدی رها سازد و ضمن تفکربرانگیز بودن، قادر به خلق، آفرینش و فرصت‌هایی برای آموزش مهارت‌های کارآفرینی باشد. محتوایی که کنجکاوی و حل مسئله را برانگیزد و محتوایی باشد که به فراگیران ماهی‌گیری و چگونگی صید ایده‌های ارزشمند را بیاموزد. پژوهش حاضر با هدف واکاوی ابعاد، مولفه‌ها و الزامات توسعه مهارت ایده‌جویی و نوآوری کودکان متناسب با برنامه درسی دوره ابتدایی انجام شد.

روش: از آنجا که مطالعه پیش رو، متمرکز بر پیچیدگی معنابخشی انسان بوده و در پی کشف پدیده‌ها از طریق معنابخشی افراد به آنها است، مبنای فلسفی پژوهش بر بنیان پارادایم تفسیری شکل گرفت. مطالعه حاضر از نظر هدف کاربردی بوده و رویکرد پژوهش، کیفی است. در پاسخگویی به سوالات پژوهش از روش داده‌بنیاد بهره‌گیری شد. در روش داده‌بنیاد میدان پژوهش معطوف بر متخصصان حوزه نوآوری کودک، مدیران خانه خلاق، مدیران استارت‌آپ‌های صنایع نرم مرتبط با حوزه کودک و متوثرهای مراکز رشد پارک‌های علم و فناوری بود. حجم نمونه ۱۲ نفر و نمونه‌گیری به روش نظری صورت گرفت و ابزار مصاحبه عمیق نیمه‌ساختاریافته، مورد استفاده قرار گرفت. پس از انجام مصاحبه‌ها و ویرایش و تدوین، دسته‌بندی از طریق اختصاص نشانگرها صورت گرفت. فرایند تحلیل داده‌ها به شیوه کدگذاری سه مرحله‌ای (کدگذاری باز، محوری و انتخابی) انجام پذیرفت. فرایند کدگذاری منجر به شناسایی و استخراج ۶۸۲

کد و ۲۵ مقوله اصلی گردید. نتایج پژوهش، حاکی از مقوله‌های شناسایی شده در قالب مدل پارادایمی معطوف بر شش عامل شامل شرایط سبب‌ساز و علی (ویژگی‌های فردی کودکان، عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی، ظهور پارادایم‌های نوین)؛ پدیده محوری (مفهوم ایده‌جویی، فرایند ایده‌جویی، گونه‌های ایده‌جویی، ویژگی‌های ایده‌جویی، مفاهیم متقابل و همسو با ایده‌جویی، کودکان ایده‌جو، ابزارهای ایده‌جویی)؛ شرایط زمینه‌ای (ویژگی و مهارت‌های معلمان و مربیان، نقش و اثربخشی خانواده، غنای محیط یادگیری، درجه تمرکز برنامه‌درسی)؛ عوامل مداخله‌گر (تسهیلگرهای ایده‌جویی، موانع و عوامل تضعیف‌کننده و بازدارنده)؛ استراتژی‌ها (توسعه صلاحیت‌های نوآورانه و ایده‌جویانه معلمان)، (والدگری همسو با ایده‌جویی)، (توسعه برنامه درسی با نگرش ایده‌جویانه)؛ پیامدها (رشد و توسعه توانمندی‌های کودک، آموزش مبتنی بر ایده‌جویی و آفرینشگری، چرخش تحول‌آفرین نقش معلم، فرصت‌آفرینی و توسعه تعاملات کودک و اتمسفر مشوق و حمایتگر) است. جهت روسازی مدل پارادایمی احصا شده، از چهار معیار مثلث‌سازی، انعطاف‌پذیری، برانندگی و روایی درونی بهره گرفته شد.

یافته‌ها: ایده‌جویی از یک سو موجب ارتقاء هویت فردی، استقلال و افزایش اعتماد به نفس دانش‌آموزان دوره ابتدایی می‌گردد و از سوی دیگر از منظر کاربردی، منجر به حضور فعال کودکان در فعالیت‌های آموزشی و عرصه رویدادهای ویژه دوره ابتدایی می‌شود. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که برای قرار گرفتن در معرض ایده‌هایی متعدد، تسلط بر ابزارهای متعدد ضروری است و در ایده‌جویی سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده، تکنیک‌های قدرتمندی چون بارش فکری، تریز، اسکمپر، نقشه ذهنی و شش کلاه تفکر از اثربخشی حائز اهمیتی برخوردارند. همچنین نتایج مطالعه مبین آن است که قرار گرفتن در خط آتش ایده، یکی از فرایندهای اساسی ایده‌جویی به شمار می‌رود و گفت‌وگو، یکی از ابزارهای اصلی برای گام نهادن در این خط و قرار گرفتن در معرض یورش ایده‌ها به شمار می‌رود. توجه به ظرفیت‌های داستان‌نویسی و قصه‌گویی فی‌البداهه و نمایش خلاق و بهره‌گیری از ظرفیت‌های تخیل و خیال‌ورزی و راهبردهای آموزش مبتنی بر بازی وارسازی در فعالیت‌های کلاسی از دیگر مواردی است که می‌توان به آن اشاره نمود.

نتیجه: توسعه مهارت‌های ایده‌جویی و نوآوری در کودکان دوره ابتدایی، مستلزم پرورش ذهن پرسش‌گر و خلاق و تقویت خودکارآمدی دانش‌آموزان است. در تحقق این امر، تکنیک‌های ایده‌جویی از اهمیت ویژه‌ای برخوردارند. ساختارهای سیستمی و مدل‌های پارادایمی، به درک عمیق‌تر عوامل مؤثر بر این فرآیند کمک می‌کنند و نشان می‌دهند ارتقاء این مهارت‌ها، نه تنها خوداتکایی و هویت فردی کودکان را تقویت می‌کند، بلکه آنان را برای مشارکت فعال در فعالیت‌های آموزشی و رویدادهای مهم دوره ابتدایی آماده می‌سازد.

کلیدواژه‌ها: ایده، ایده‌جویی، نوآوری، خودکارآمدی، روش داده‌بنیاد.

استناد به این مقاله: سجودی، مرجان، دهقانی، مرضیه، زعفریان، رضا و جواد پور، محمد (۱۴۰۵). الزامات پرورش نسل ایده‌جو و نوآور؛ واکاوی ابعاد و مولفه‌های مهارت ایده‌جویی و نوآوری؛ مبتنی بر رویکرد داده بنیاد. توسعه کارآفرینی، ۱۹(۲)، ۲۱۵-۲۳۷.
<https://doi.org/10.22059/jed.2026.379112.654390>

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۴/۱۹ تاریخ بازنگری: ۱۴۰۳/۱۱/۲۵ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۵/۰۲/۱۵ تاریخ انتشار: ۱۴۰۵/۰۴/۲۸

© نویسندگان. نوع مقاله: پژوهشی. ناشر: مؤسسه انتشارات دانشگاه تهران.

۱. مقدمه

نوآوری جزء حیاتی فرهنگ هر جامعه به شمار می‌رود (کاتینگ^۱، ۲۰۱۳). در دنیایی که به سرعت در حال تغییر است، شایستگی‌ها و مهارت‌های جدید نیاز است. در حال حاضر، با وجود اجرای آموزش بسیاری از مهارت‌ها در دوره ابتدایی، برخی از مهارت‌های اساسی، از جمله مهارت ایده‌جویی، نادیده گرفته شده است. این وضعیت ناشی از الگوی تفکری است که ایده‌جویی را به‌عنوان مهارتی ذاتی تلقی می‌کند که نیازی به آموزش ندارد. در حالیکه این مهارت، به‌عنوان مهارتی بنیادی برای بسیاری از توانمندی‌های دیگر، قابلیت برنامه‌ریزی و آموزش سیستماتیک را دارد. بنابراین، به‌نظر می‌رسد که این مهارت نیازمند شناسایی، تبیین و شفاف‌سازی بیشتری است که در بخشی از مطالعه حاضر به آن پرداخته شده است.

مبدا و شروع ایده‌جویی با طرح مسئله و پرسش آغاز می‌گردد و از این رو با پرسشگری، سازگاری و همخوانی دارد. رشد و توسعه ایده‌جویی، آموزش را از جزم‌نگری و سکون نهفته در ذات «آموزش پاسخ محور» به سوی «آموزش پرسش محور» پرسشگری، تفکرنوآورانه سوق می‌دهد و طراوتی تازه به جان آموزش می‌بخشد. همان‌گونه که فیشر^۲ بیان می‌کند، طرح سوال خوب و ایده برانگیز، نوعی دعوت به تفکر خلاق است. سوال خوب، برانگیزاننده و نوعی دعوت به تفکر نوآورانه و دربردارنده مسائلی فراوان است (عبدی و نوبخش شفا، ۱۳۹۷). توسعه ایده‌جویی در مدارس، آموزش را از محدودیت‌های ناشی از جزم‌نگری و آموزه‌های تک‌بعدی رها می‌سازد، دانش‌آموزان را در مسیر خلق و آفرینش راهبری می‌کند و فرصت‌هایی برای کنجکاوی و حل مسئله در اختیار آنان قرار می‌دهد و به فراگیران چگونگی صید ایده‌های ارزشمند را می‌آموزد.

کودکان تا قبل از ورود به مدرسه، پرسشگر و کنجکاو هستند؛ اما با ورود به مدرسه این شرایط به طور قابل ملاحظه‌ای کاهش می‌یابد و آنان در مدرسه می‌آموزند که در برابر هر پرسش تنها یک پاسخ صحیح و یک راه‌حل وجود دارد (سدنیو^۳، ۲۰۱۴). پژوهش حاضر مهارت ایده‌جویی سازمان یافته و سیستمی مبتنی بر تکنیک‌های ایده‌جویی را ارائه می‌نماید که اثرات منفی برخوردهای تک بعدی و جزمی نگر مدارس با کنجکاوی دانش‌آموزان را کاهش می‌بخشد. ورود تکنیک‌های قدرتمند به‌عنوان ابزارهای ایده‌جویی در مدارس، موجب توسعه آموزش و رشد و بهبود ایده‌های دانش‌آموزان می‌گردد (داسیلویا و همکاران^۴، ۲۰۲۰، شاوکاتونا^۵، ۲۰۲۱، اراگامردی^۶، ۲۰۱۳، یعقوبی و همکاران، ۱۳۹۴، محمد سلطانی و همکاران، ۱۳۹۴، بهرامی و همکاران، ۱۴۰۰).

تمایل به همگرا کردن پاسخ دانش‌آموزان، جمع‌بندی دروس در محدوده محتوای کتاب درسی و عدم توجه به نظرات و ایده‌های فراگیران، از ویژگی‌های معلمان در نظام‌های آموزشی سنتی و متمرکز است. توسعه و پرورش ایده‌جویی دانش‌آموزان به عنوان مهم‌ترین شرکاء برنامه درسی و توسعه مشارکت آنان با ارائه و طرح ایده‌ها و نظرات خود در جریان فعالیت‌های یاددهی-یادگیری، مسیر آموزش را در جهت تحول و نوآوری پیش می‌برد. حرکت در مسیر تحول‌خواهی و پیشرفت مستلزم ورود راهبردهای

1. Cutting
2. Fisher
3. Sednew
4. DaSilva et al
5. Shavkatovna
6. Eragamreddy

آموزشی و تکنیک‌هایی است که در خدمت نوآوری مدارس و شفاف و قابل اجرا باشد. پژوهش حاضر راهبردها و تکنیک‌های مذکور و نیز چالش‌ها و موانع اجرایی را نیز مورد بررسی و مذاقه قرار داده است.

معلمان یکی از ارکان اساسی نظام آموزشی هر کشور محسوب می‌شوند که بخش مهمی از اهداف آموزشی را محقق می‌سازند (سند تحول، ۱۳۹۲). اهمیت ایده‌جویی برای معلمان بسیار حیاتی است، زیرا توانایی آنان در تقویت مهارت ایده‌جویی دانش‌آموزان علاوه بر اینکه بر کیفیت آموزش تأثیر مستقیم دارد؛ زمینه‌ساز پرورش نسلی توانمند در مواجهه با چالش‌های پیچیده دنیای امروز خواهد بود. این امر مستلزم آشنایی معلمان با ابزارهای ایجاد تغییر و نوآوری‌های آموزشی است. توسعه مهارت ایده‌جویی سازمان‌یافته و سیستمی دانش‌آموزان متکی بر آشنایی معلمان با ابزارهای ایده‌جویی و تسلط بر کاربری تکنیک‌های ایده‌جویی است. ورود تکنیک‌های قدرتمند به عنوان ابزارهای ایده‌جویی در مدارس، موجب توسعه آموزش و رشد و بهبود ایده‌های دانش‌آموزان می‌گردد (داسیلویا و همکاران^۱، ۲۰۲۰، شاکاتونا^۲، ۲۰۲۱، اراگامردی^۳، ۲۰۱۳). معلمانی که روش‌های و تکنیک‌های نوآورانه‌ای در تدریس اتخاذ می‌کنند، روابط را متکثر، تحول‌پذیر و پیوسته در حال دگرگونی می‌انگارند و ذهن دانش‌آموز را وقف محفوظات و محتوای از پیش تعیین شده، نمی‌کنند؛ بلکه با تفکر امکان‌گرا درصدد، خلق فرصت‌های بدیع برای آفرینش‌گری دانش‌آموزان هستند. معلمان نوآور معتقدند که کتاب‌های درسی بر شیوه‌های تدریس بسیاری از معلمان حکومت می‌کنند و این دلیلی است که بسیاری از معلمان عملکرد خود را توسعه نمی‌دهند، در مقابل، معلم نوآور و ایده‌جو دائماً به دنبال راه‌های جدید برای انجام کارها است (وایدگر^۴، ۲۰۲۳). آنان بر بنیان تفکر ایده‌جویانه، از نقش سنتی انتقال‌دهنده دانش، به سوی تسهیل‌گری و سیالیت بخشی جریان‌های یادگیری تغییر نقش می‌دهند و همزمان با دانش‌آموزان به خلق دانش و ایده‌های نو می‌پردازند و جریان‌های سیال یادگیری را جایگزین محتوای صلب و از پیش تعیین شده می‌کنند. فراگیران را برای یادگیری فراتر از مرزهای کتاب‌های درسی تشویق می‌کنند و بر خلق، بهبود و توسعه ایده‌ها بر ساخت دانش و یادگیری اثربخش متمرکز هستند. اتخاذ رویکردهای نوین تدریس همچون رویکرد ساختگرایی از عوامل اثرگذار بر نوآوری و ایده‌جویی معلمان است. همانگونه که مطالعه یوکاس و آکار^۵ (۲۰۱۸) نشان داد، خودنوآوری و رویکرد تدریس معلمان و رفتارهای خلاقانه در کلاس درس با نوآوری معلمان همبستگی مثبت و تدریس سنتی همبستگی منفی دارد. معلمان نوآور تمایل زیادی به امتحان ایده‌ها و شیوه‌های آموزشی جدید دارند (وایدگر، ۲۰۲۳).

محتوا، به مثابه یکی از عناصر مهم برنامه درسی ناظر بر مجموعه‌ای متشکل از حقایق، مفاهیم، اصول، تعمیم‌ها، فرایندها، فعالیت‌ها، نگرش‌ها و ارزش‌های مرتبط با یکدیگر است، که در راستای اهداف یادگیری برای فراگیران پیش‌بینی می‌شوند (ملکی، ۱۳۹۹). محتوای برنامه درسی دوره ابتدایی باید حائز ویژگی‌هایی باشد که مولد و ایده‌جویی ذهن دانش‌آموزان را نیز تحت تأثیر قرار دهد. کاربردی بودن محتوا و ارتباط با تجربه‌های واقعی، تنوع فعالیت‌ها و بهره‌گیری از پتانسیل بازی و داستان از جمله ویژگی‌های محتوای ایده‌پرور به شمار می‌رود. محتوای ناظر بر فعالیت‌های اجتماعی به جهت

1. DaSilva et al
2. Shavkatovna
3. Eragamreddy
4. Vidergor
5. Ucus & Acar

تشویق فراگیران به کار گروهی و بهره‌گیری از نظرات متنوع، زمینه را برای جذب ایده‌های متنوع فراهم می‌سازد. محتوای معطوف بر ایده‌جویی، دانش‌آموزان را از آموزش‌های تک‌بعدی رها می‌سازد و فرصت‌های بدیعی برای کنجکاوی آنان فراهم می‌سازد و به آنان، چگونگی صید ایده‌های ارزشمند را می‌آموزد.

محتوای پرسش محوره امکان جست‌وجو و بیان ایده‌های دانش‌آموزان را افزایش می‌بخشد، بیشترین همخوانی را با ایده‌جویی دارد و قابلیت خلق و تولید پرسش‌های ارزشمند و ایده‌های نو را افزایش می‌دهد. پرسش‌محور بودن متون درسی، مشوق دانش‌آموزان برای درک تجربه‌های نو و تولید ایده‌های جدید و تقویت مهارت‌های سطوح بالای تفکر و دستیابی به ایده‌های خلاقانه است. دانش‌آموزان، کنجکاو، خیال‌پرداز و با پرسش‌های بی‌شمار پا به مدرسه می‌گذارند؛ اما این شوق به سرعت از بین می‌رود و کودکان تبدیل به موجوداتی منفعل می‌شوند. عادت پرسشگری با ورود به نظام تعلیم و تربیت، عادت‌زدایی می‌شود و عادت پذیرش پاسخ‌ها، جایگزین آن می‌شود (لیپمن^۱، ۲۰۰۳). تلفیقی بودن محتوا از دیگر موارد حائز اهمیت در این زمینه است. توجه محتوا به پرورش انواع تفکر مرتبط با ایده‌جویی همچون تفکر خلاق، تفکر نقاد، تفکر امکان‌گرا و تفکر ریزومی در تدوین متون، فعالیت‌ها و از دیگر ابعاد محتوای اثربخش در زمینه ایده‌جویی است. (شکوری و اردلانی، ۱۳۹۹) معتقدند محتوایی که با تفکر ریزومی عجین شده باشد، عقاید و ادراکات جدید را فراوری فراگیران می‌نهد و بر روابطی متکثر و در حال رشد و دگرذیسی تاکید می‌کند. با ارائه این محتوا دانش‌آموزان، تمام اندیشه و قوای ذهنی خود را صرف حفظ محتوای درسی از پیش تعیین شده نمی‌کنند؛ بلکه درصدد تفکر، اندیشیدن و خلق نظرات و ایده‌های نو برمی‌آیند. توجه تصویرگران کتاب درسی در انتخاب تصاویر، مشوق ایده‌جویی، معنا سازی و اندیشه‌ورزی دانش‌آموزان می‌گردد. یکی دیگر از ویژگی‌های محتوای برنامه درسی ایده‌جویانه، توجه به خیال انگیزی داستان‌ها در کتاب‌های درسی دوره ابتدائی است. بدون تخیل، اتاق شگفتی افراد تاریک است. تخیل از اساسی‌ترین دریچه‌های درونی دانش‌آموزان دوره ابتدائی است که سبب ساز حرکت و مشوق آنان به سوی ایده‌جویی است. اینشتین اذعان می‌کند، تخیل مهم‌تر از دانش است. دانش محدود است و تخیل جهان در احاطه کرده است (گراهام و بچمن^۲، ۲۰۰۴: ۶). خیال‌انگیز بودن محتوای دروسی مانند فارسی، زمینه‌ساز ایده‌جویی دانش‌آموزان است. همان گونه که پژوهش‌ها نشان می‌دهد، تخیل، قابلیت شکل‌دهی به ایده‌ها، تصاویر و مفاهیم جدیدی را دارد که با حواس طبیعی ارائه نمی‌شوند و از این رو در فرایند ایده‌جویی و رسیدن به نوآوری عاملی اثربخش به شمار می‌رود. تعبیری در این زمینه وجود دارد که مبین آن است که منطق فراگیران را از نقطه الف به نقطه ب می‌رساند؛ و تخیل آنان را به همه جا خواهد برد (کاناتو^۳ و همکاران، ۲۰۲۲)؛ لذا محتوای مخیل، به توسعه و آفرینش ایده‌های نو در دانش‌آموزان می‌انجامد.

۲. مروری بر مبانی نظری و پیشینه پژوهش

از پژوهش‌های مرتبط در زمینه ایده‌جویی می‌توان به مطالعه یاتی (۲۰۲۳) اشاره نمود که تکنیک‌های ایده‌پردازی را در قالب مارپیچ تکنیک‌های تولید ایده ارائه نموده است که با یخ‌شکن‌ها آغاز می‌شود، در ادامه به آماده‌سازی در قالب دریافت

1. Lipman
2. Graham & Bachmann
3. Canavotto et al

اطلاعات از تسهیل‌گران و پس از آن به ارائه‌انفرادی و بحث‌های گروهی می‌انجامد. در پژوهشی که شاه و سابا^۱ (۲۰۲۳) با موضوع ارزیابی نقش چارچوب تولید ایده ساختاریافته در تولید ایده‌های جدید با کیفیت بالا انجام داده‌اند، نتایج نشان داد با افزایش ساختار در چارچوب تولید ایده، کمیت و کیفیت در ابتدا افزایش و پس از آن کاهش می‌یابد و بر این مبنا، در جریان تولید ایده باید یک ساختار متوسط برای تولید ایده اتخاذ گردد. نتایج مطالعه بونپراچا^۲ (۲۰۲۳) نشان داد که استفاده از ابزار اسکمپر به افراد در خلق ایده‌های طراحی محصول کمک می‌کند. پژوهش کش و استرلاوی^۳ (۲۰۲۲) دو رویکرد ساختاریافته و بدون ساختار را در تولید، جذب و ارزیابی ایده‌ها مورد بررسی قرار داد و نتایج نشان داد که رویکرد بدون ساختار، یک توالی از پیش تعیین شده و مشارکت همه اعضای تیم را به طور مساوی ارائه نمی‌دهد؛ بلکه سفر ایده را به شانس و پویایی بین فردی واگذار می‌کند و رویکرد ساختاریافته، در یک سری از توالی‌ها و فواصل زمانی مکرر سازماندهی می‌شود و همه اعضای تیم بر تفکر، تولید و اجرای ایده‌ها به روشی خاص و از قبل مشخص شده تمرکز می‌کنند. نتایج پژوهش هو و همکاران^۴ (۲۰۲۱) که در پژوهشی با عنوان نقش هماهنگی تکنیک تفکر شش کلاهی در تیم طراحی در مرحله ایده‌پردازی طراحی خدمات، به بررسی ابزار شش کلاه تفکر در مرحله ایده‌پردازی پرداخته است، نشان داد که کاربست هریک از انواع تفکر، در مرحله خاصی از طراحی مناسب است. پژوهش هانگ و لین^۵ (۲۰۱۹) نشان داد که فعالیت‌های دانش‌سازی در تبدیل دانش‌آموزان به یادگیرندگان مشارکت‌کننده، مستقل و خلاق‌تر، که قادر به کار خلاقانه با ایده‌ها برای رسیدگی به موضوعات مرتبط با انرژی مورد بحث هستند، کمک می‌کند. این پژوهش تاثیر ساخت دانش از طریق فعالیت‌های مرتبط با ایده‌جویی را مورد بررسی قرار داده است. نتایج پژوهش پترسون و همکاران^۶ (۲۰۱۷) نشان داد، به کارگیری روش‌های ایده‌پردازی، به اشتراک‌گذاری اطلاعات بین شرکت‌کنندگان در جلسات ایده‌پردازی را تسهیل می‌کرد و تنوع گروه به روش‌های مختلفی در طول ایده‌پردازی خود را نشان می‌داد. نتایج پژوهش بلسکی و همکاران^۷ (۲۰۱۶) نشان داد که تکنیک‌های ایده‌پردازی ساده می‌توانند به‌طور قابل توجهی تولید ایده را بهبود بخشند. از دیگر پژوهش‌هایی که به فرایند، اهمیت و یا تاثیرات تکنیک‌های ایده‌جویی اشاره داشته‌اند می‌توان به پژوهش‌های سانومیا و ماچیکو^۸ (۲۰۱۶)، استوانویک و همکاران^۹ (۲۰۱۶)، وبر^{۱۰} (۲۰۱۵)، ایتو و همکاران^{۱۱} (۲۰۱۵)، آلوس و همکاران (۲۰۰۵)، والاسیچ و جونگ^{۱۲} (۲۰۰۶)، بهرامی و همکاران (۱۴۰۰)، ملااحمدی و فروغی ابری (۱۴۰۰)، احسانی تیلیمی (۱۳۹۹) و اروجی (۱۳۹۸) و کچویی و صفارهرندی (۱۳۹۶) اشاره نمود. در ادامه جدول (۱)، جدول مقایسه‌ای پیشینه پژوهش‌های داخلی و خارجی قابل مشاهده است.

1. Shah & Thapa
2. Boonpracha
3. Kaše & Škerlavaj
4. Hu et al.
5. Hong & Lin
6. Petersson et al.
7. Belski et al.
8. Sannomiya & Yamaguchi
9. Stevanović
10. Weber
11. Itou et al.
12. Valacich & Jung

جدول ۱. مقایسه‌ای پیشینه پژوهش‌های داخلی و خارجی
Table 1. Comparison of domestic and foreign research background

پژوهشگران	عنوان مقاله	نتایج پژوهش
شاه و ساپا (۲۰۲۳)	«پیدا کردن نقطه شیرین: ارزیابی نقش چارچوب تولید ایده ساختاریافته در تولید ایده‌های سرمایه‌گذاری جدید با کیفیت بالا»	نتایج پژوهش نشان داد که عوامل ساختاری و شناختی متعددی بر ایده‌جویی تأثیرگذار است و با افزایش ساختار در چارچوب تولید ایده، کمیت و کیفیت در ابتدا افزایش و پس از آن کاهش می‌یابد و بر این مبنا، در جریان تولید ایده باید یک ساختار متوسط برای تولید ایده اتخاذ گردد. نتایج این پژوهش با مطالعه حاضر که قائل به داشتن ساز و کار برای تولید ایده است کاملاً همسو می‌باشد.
بونپراچا ^۱ (۲۰۲۳)	«اسکمپر برای خلاقیت خلق ایده خلاقانه دانش‌آموزان در طراحی محصول»	این مطالعه نشان داد که شرکت‌کنندگان از طریق تمرین طراحی با ساختار مناسب، قادرند ایده‌های خلاقانه خود را از تکنیک اسکمپر به دست آورند و بهره‌گیری از ابزار ایده‌جویی در خلق ایده‌های طراحی محصول کمک می‌کند. این مطالعه بر تأثیر ابزارهای ایده‌جویی تأکید دارد که با پژوهش حاضر همسو می‌باشد.
چرن و همکاران ^۲ (۲۰۲۲)	«قهرمانی ایده به عنوان حلقه مفقوده بین تولید ایده و اجرای نوآوری تیمی؛ رویکرد ظهور موقعیتی»	نتایج پژوهش در بررسی دو رویکرد ساختاریافته و بدون ساختار در تولید، جذب و ارزیابی ایده‌ها نشان داد که رویکرد بدون ساختار، تولید ایده را به شانس و پویایی بین‌فردی واگذار می‌کند و در رویکرد ساختاریافته، همه اعضای تیم بر تفکر، تولید و اجرای ایده‌ها به روشی خاص و از قبل مشخص شده تمرکز می‌کنند. نتایج این پژوهش بر اهمیت رویکرد ساختاریافته در تولید ایده مانور می‌دهد که با نتایج مطالعه حاضر همسو است.
هو و همکاران ^۳ (۲۰۲۱)	«نقش هماهنگی تکنیک تفکر شش کلاهی در تیم طراحی در مرحله ایده‌پردازی طراحی خدمات»	این پژوهش استفاده از تکنیک تفکر شش کلاهی را به گونه‌ای غنی کرده است که می‌تواند به صورت کارآمدتر و هدفمندتر مورد استفاده قرار گیرد. نتایج این مطالعه به اهمیت بهره‌گیری از ابزارهای ایده‌جویی مثل شش کلاه تفکر در مرحله ایده‌پردازی توجه دارد که با نتایج پژوهش حاضر کاملاً همسو می‌باشد.
داسیلوا و همکاران ^۴ (۲۰۲۰)	بهبود اثربخشی نوآوری توسعه محصول جدید با استفاده از ابزارهای حل مسئله در مرحله توسعه مفهومی: ادغام تفکر طراحی و تکنیک تریز	اولین نشانه‌های به دست آمده بر اساس نتایج این پژوهش، حاکی از آن است که بهره‌گیری از تریز، جهت تولید و غربالگری ایده‌ها کارآمد بوده است. این نتایج که حاکی از اهمیت ابزار تریز به عنوان یکی از ابزارهای ایده‌جویی است با نتایج پژوهش حاضر همخوانی دارد.
جونزچیک و همکاران ^۵ (۲۰۲۰)	«ایده‌های شفاف؛ آموزش پیاده‌سازی ایده می‌تواند توسعه ایده‌های جدید را فراتر از آموزش تولید ایده افزایش دهد؟»	نتایج نشان داد آموزش «حل مسئله ایده‌های شفاف» می‌تواند کیفیت راه حل‌های تولید شده افرادی که را فراتر از آموزش ایده بوده‌اند نسبت به افرادی که هیچ آموزشی را نگذرانده‌اند، بهبود بخشد. نتایج این پژوهش ناظر بر اهمیت آموزش ایده‌جویی است که با نتایج مطالعه حاضر همسو است.
هانگ و لین ^۶ (۲۰۱۹)	«دانش‌آموزان ابتدایی درک خود را از صرفه‌جویی در انرژی از طریق داربست‌ها و فعالیت‌های دانش‌سازی مشارکتی ایده‌محور افزایش می‌دهند.»	از پیامدهای مهم مطالعه آن است که مشارکت دادن دانش‌آموزان در ساخت دانش ایده‌محور به ترویج یادگیری مشارکتی و یادگیری مبتنی بر تحقیق کمک می‌کند. همچنین دانش ایده‌محور دانش‌آموزان را تشویق می‌کند که به یادگیری فراتر از یادگیری بر اساس کتاب‌های درسی بپردازند. نتایج این پژوهش که بر اهمیت دانش ایده‌محور تأکید دارد با نتایج مطالعه حاضر همخوان است.

1. Boonpracha
2. Černe et al
3. Hu et al.
4. Da Silva et al.
5. Jones-Chick et al.
6. Hong & Lin

جانسون و همکاران ^۱ (۲۰۱۸)	پس از طوفان فکری، گروه‌ها ایده اولیه تولید شده را به عنوان بهترین ایده انتخاب می‌کنند.	یافته‌ها نشان داد تکنیک‌های توفان فکری که کمیت ایده‌ها را افزایش می‌دهد، الزاماً منجر به انتخاب ایده‌های بهتر نمی‌شوند. این مطالعه با نتایج پژوهش حاضر همسو نیست.
پترسون و همکاران ^۲ (۲۰۱۷)	«روش‌های ایده‌پردازی به کار رفته در یک گروه بین‌سازمانی متقابل»	کاربست روش‌های ایده‌پردازی، اشتراک‌گذاری اطلاعات بین شرکت‌کنندگان در جلسات ایده‌پردازی را تسهیل می‌کرد و تنوع گروه به روش‌های مختلفی در طول ایده‌پردازی خود را نشان می‌داد. نتایج این مطالعه که بر اهمیت کاربست روش‌های ایده‌پردازی ناظر است، با مطالعه حاضر همخوانی دارد.
بلسکی و همکاران ^۳ (۲۰۱۶)	«هشت زمینه‌ای که به دانش‌آموزان کمک می‌کند تا ایده‌های بیشتری تولید کنند»	یافته‌های این مطالعه نشانگر اثربخشی تکنیک تریز در بهبود و توسعه ایده‌ها می‌باشد. این واقعیت که یک مواجهه ساده با ابزارهای ایده‌جویی، موجب بهبود در وسعت و تعداد ایده‌های ارائه شده توسط دانشجویان شد، از اثربخشی ابزار تریز حمایت می‌کند. از آنجا که این مطالعه بر اثربخشی ابزار ایده‌جویی تأکید دارد، با مطالعه حاضر همسو می‌باشد.
سانومیا و ماچیکو ^۴ (۲۰۱۶)	«آموزش خلاقیت در استنتاج علی با استفاده از پارادایم ایده پس از مواجهه: تأثیر بر ایده‌پردازی در دانش‌آموزان دبیرستانی»	نتایج نشان داد که آموزش‌هایی که در این پژوهش صورت گرفت و متمرکز بر «قرار گرفتن در معرض ایده‌های دیگران»، «تمرین مکرر استنتاج‌های علی» و «استفاده از مشکلات مختلف روزمره» بود موجب توانایی و تداوم در تولید ایده شد و نتایج سانومیا و همکاران ^۴ (۲۰۰۰).

مطالعه حاضر با توجه به بحث و بررسی در زمینه تکنیک‌ها و ابزارهای مرتبط با ایده‌جویی و اهمیت کاربست این ابزار در آموزش، می‌تواند زمینه موثری را جهت آشنایی دانشجومعلم، نومعلم و معلمان تحول‌خواه، در مسیر خودکارآمدی و تحول‌خواهی فراهم نماید. از سوی دیگر، مطالعه حاضر اهمیت و جایگاه نقش حمایت‌گرانه اولیاء و همسویی آنان با دانش‌آموزان از طریق ایجاد موقعیت‌های متنوع تجربه‌ورزی و ایفای نقش مشوق در مواجهه دانش‌آموزان با مسئله را تبیین می‌نماید. سوالات پژوهش به شرح زیر است:

۱. ویژگی‌های ایده و فرایند ایده‌جویی متناسب با دوره ابتدایی چیست؟
۲. عوامل علی و سبب‌ساز ایده‌جویی در دوره ابتدایی کدام است؟
۳. شرایط و زمینه‌های مورد نیاز جهت رشد و توسعه ایده‌جویی دانش‌آموزان در دوره ابتدایی چیست؟
۴. تسهیل‌گرها و موانع اساسی ایده‌جویی به مثابه میانجی و مداخله‌گر در رشد و شکوفایی ایده‌جویی دانش‌آموزان دوره ابتدایی کدام‌اند؟
۵. راهبردهای توسعه ایده‌جویی در دوره ابتدایی کدام‌اند؟
۶. پیامد و نتایج کاربست راهبردهای ایده‌جویی در دوره ابتدایی کدام‌اند؟

۳. روش‌شناسی پژوهش

در روش‌شناسی کیفی استراتژی‌های متعددی نظیر پدیدارشناسی، قوم‌نگاری و ... وجود دارد. یکی از مهم‌ترین استراتژی‌ها، نظریه داده بنیاد است. همانگونه که چارمز^۶ (۲۰۰۰) اظهار می‌کند، این نظریه در مقابل نگاه مسلط مطالعات

1. Johnson et al.
2. Petersson et al
3. Belski et al
4. Sannomiya et al
5. Sannomiya & Yamaguchi
6. Charmaz

کمی در دهه ۱۹۷۰ ایستاد و امروزه یکی از پرتعدادترین استراتژی‌های پژوهش کیفی است و هر روز بر اقبال آن افزوده می‌شود. این تحقیق به دنبال کشف و فهم از طریق مصاحبه، مشاهده و اسناد و مدارک است. بر بنیان این طرح، جهت تحلیل داده‌های گردآوری شده، سه مرحله کدگذاری مورد استفاده قرار گرفت. متغیرهای تحقیق، بر اساس روش داده بنیاد، شش مولفه شرایط علی، پدیده محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط میانجی، راهبردها و پیامدها هستند که مدل پارادایمی پژوهش را شکل می‌دهند.

در نظریه داده بنیاد، سه رهیافت سیستمی یا نظام‌مند، رهیافت ظاهرشنونده^۱ و رهیافت ساخت‌گرایانه^۲ یا برساخت‌گرا وجود دارد (کرسول^۳، ۲۰۱۶). در پژوهش حاضر از رویکرد سیستمی که معروف‌ترین رویکرد داده بنیاد شناخته می‌شود، استفاده شده است. مفهوم‌سازی و مفهوم‌پردازی داده‌ها، اساس تدوین نظریه داده بنیاد است و کدهای مفهومی، پیوندی اساسی بین داده‌ها و نظریه برقرار می‌کنند. رویکرد نظام‌مندی که توسط اشتراوس و کوربین بنا نهادند، ساخت نظریه، به جای آزمودن نظریه، استحکام بخشیدن به تولید نظریه و فراهم نمودن زمینه لازم برای تدوین نظریه‌ای که دارای قدرت تبیین است را به خوبی انعکاس می‌دهد و امروزه به یکی از محبوب‌ترین گرایش‌های گراند تئوری در سطح جهان تبدیل شده است (صفایی موحد، ۱۴۰۱).

میدان پژوهش معطوف بر متخصصان حوزه نوآوری، مدیران خانه خلاق، مدیران استارت‌آپ‌های صنایع نرم و متورهای مراکز رشد پارک علم و فناوری بود و برای انتخاب مشارکت‌کنندگان از روش نمونه‌گیری نظری استفاده شد که ناظر بر دو ویژگی اساسی هدفمند بودن و اشباع نظری است.

حجم نمونه در پژوهش حاضر دوازده نفر و با توجه به نمونه‌گیری نظری که ناظر بر دو ویژگی اساسی هدفمند بودن و اشباع نظری است، در طی شش ماه انتخاب و مورد مصاحبه قرار گرفتند. از آنجا که نمونه‌برداری نظری تا نقطه کفایت نظری کل مقوله‌ها و درنهایت تا مرحله نظریه، ادامه داشت؛ لذا در پژوهش حاضر، نمونه‌گیری توسط ظهور مفهومی پیش رفت و نه طرح پژوهش؛ همچنین توسط کفایت نظری محدود گردید و نه طرح پژوهش (فرناندز، ۲۰۰۴؛ به نقل از دانایی فر و همکاران ۱۴۰۰).

از ابزارهای تحلیل روش داده بنیاد که در پژوهش حاضر مورد استفاده قرار گرفت می‌توان به مصاحبه‌های فردی عمیق نیمه ساختاریافته، مصاحبه‌های گروهی، مشاهدات اشاره نمود. پژوهش حاضر با اطلاع‌رسانی ۱۲ نفر از مطلعین، به اشباع رسید. فرایند کدگذاری به سه شیوه کدگذاری باز^۴، کدگذاری محوری^۵ و کدگذاری انتخابی^۶ انجام شد. در مرحله کدگذاری باز، مفاهیم شناسایی و ابعاد و طیف‌های آن از طریق داده‌ها کشف گردید. در کدگذاری باز سه اقدام مهم صورت پذیرفت. اقدام نخست مفهوم‌سازی بود. هدف از مفهوم‌سازی، نام‌گذاری پدیده‌ها بود برای اینکه پژوهشگر بتواند رویدادها، حوادث و اشیاء مشابه را تحت یک عنوان طبقه‌بندی نماید. در این مرحله، پژوهشگر به انتزاعی‌سازی داده‌ها پرداخت. داده‌ها ابتدا به رویدادها و اجزا شکسته شد و سپس اسامی به آن‌ها تعلق گرفت که بتواند آن‌ها را

1. Emergent
2. Constructivist
3. Creswell
4. Open coding
5. Axial coding
6. Selective coding

بازنمایی کند. اقدام دوم مقوله‌سازی: پس از اینکه کدهای اولیه و یا همان مفاهیم ساخته شدند. مفاهیم مشابه در کنار هم و تحت یک مفهوم کلی و انتزاعی تر قرار داده شدند. برای نام‌گذاری مقوله‌ها از سه راهکار همان‌گونه که اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) اشاره می‌کند، استفاده شد. برخی مقوله‌ها از زبان اطلاع‌رسان‌ها، برخی از اصطلاحات تخصصی رشته و بعضی دیگر توسط پژوهشگران ابداع گردیدند. سومین اقدامی که در کدگذاری باز انجام شد، توسعه ابعاد و طیف مقوله‌ها بود. این ابعاد و طیف‌ها از دل داده‌ها احصا گردید (صفایی موحد، ۱۴۰۰). در مرحله کدگذاری محوری، فرایند مرتبط‌سازی مقوله‌ها با زیرمقوله‌ها صورت پذیرفت و کدگذاری حول محور یک مقوله مرکزی اتفاق افتاد و مقولات در سطح ابعاد و طیف‌ها با یکدیگر ارتباط برقرار کردند. هدف این مرحله، ترکیب مجدد داده‌هایی بود که در کدگذاری باز شکسته شدند. در این کدگذاری، مقوله‌ها با زیرمقوله‌ها مرتبط شدند تا تبیین‌های دقیق‌تر و کامل‌تری درباره پدیده‌ها شکل گیرد. انتخاب مقوله محوری، متضمن شاخصه‌هایی خاص است که در پژوهش حاضر مورد توجه قرار گرفت. در انتخاب مقوله محوری، همه مقوله‌های اصلی دیگر می‌توانند به مقوله محوری ربط داده شوند. میزان تکرار آن در داده‌ها زیاد بود و در همه موارد نشانه‌هایی وجود داشت که به آن اشاره می‌کرد. نام و اصطلاحی که برای تبیین آن به کار رفت، به اندازه کافی انتزاعی بود. زمانی که مفهوم از طریق تلفیق با مفاهیم دیگر بهبود می‌یافت، نظریه نظر عمق و قوت اکتشافی رشد می‌یافت. در مرحله کدگذاری انتخابی (گزینشی)، اولین گام در تلفیق، تصمیم‌گیری در مورد مقوله محوری است. این مقوله، انعکاسی از موضوع اصلی مورد پژوهش است. اگرچه مقوله محوری از دل داده‌های میدانی برمی‌خیزد؛ اما ماهیتی انتزاعی دارد. مقوله محوری عبارت است از جمع‌آوری تمامی نتایج، تقلیل در قالب چندین کلمه محدود به گونه‌ای که کلیت پژوهش را بتوان در آن چند کلمه شرح داد (صفایی موحد، ۱۴۰۰).

جهت رواسازی نظریه‌های در حال تدوین در گراند تئوری، از آنجا که داده‌ها به تکوین نظریه کمک می‌کنند، ضروری است که پژوهشگر، مجدداً به داده‌ها بازگردد. اشتراوس و کوربین (۱۹۹۸) بر چهار معیار اصلی در نظریه داده بنیاد تاکید کرده‌اند: اول اینکه نظریه باید از دل واقعیت بیرون بیاید و با واقعیت جور^۱ باشد. دوم اینکه نظریه باید معنادار باشد. سوم اینکه بتواند پدیده را در حالات مختلف شرح دهد و تعمیم‌پذیر^۲ باشد و در نهایت باید بتوان نظریه را مجدداً مورد بررسی و آزمون قرار داد. همچنین گلاس و اشتراوس (۱۹۷۶) به ملاک‌های خوبی و برازندگی، روایی درونی، روایی بیرونی و انعطاف‌پذیری اشاره کرده‌اند (پاین، ۲۰۰۷، هاوکر وکر، ۲۰۰۷، به نقل از ابوالمعالی، ۱۴۰۰). یکی از روش‌های رواسازی بیرونی در رویکرد داده بنیاد، استفاده از بحث در گروه‌های کانونی است. نظریه و یافته‌های به‌دست آمده از روش داده بنیاد، با بحث در گروه‌های متشکل از اطلاع‌رسانان کلیدی، اعتباریابی می‌شود تا نظریه مورد بررسی، مدافعه و ویرایش قرار گیرد و اصلاح گردد. در پژوهش حاضر با توجه به سوالات، اهداف و ویژگی‌های پژوهش، از روش سه سویگی پژوهشگر^۳ مورد استفاده قرار گرفت. در این روش بر تنوع پیشینه اعضای تیم از لحاظ حرفه‌ای، نظری، علایق و تجربه در خصوص مسئله مورد مطالعه تاکید شده است. یکپارچه‌سازی نظام‌مند پژوهشگرانی با پیش-زمینه‌های مختلف در قالب یک تیم پژوهشی را می‌توان از کاربردهای سه سویگی پژوهشگر است (فلیک^۴، ۱۴۰۱).

1. Fitness

2. Generalizability

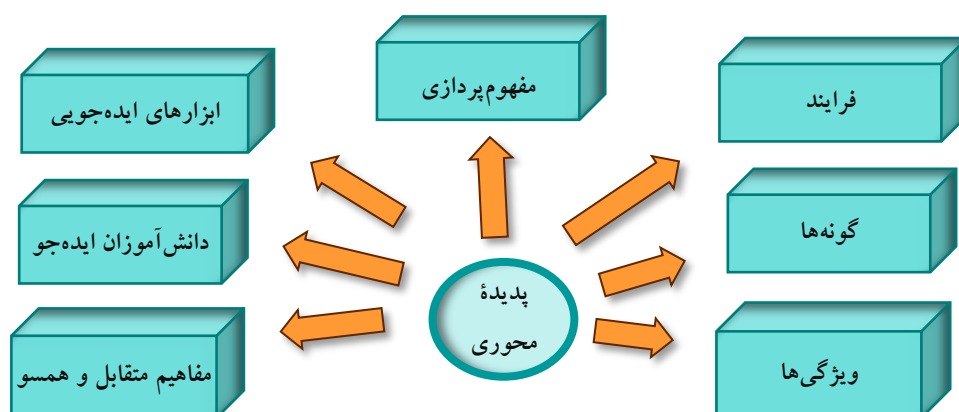
3. Investigator triangulation

4. Flick

همچنین انعطاف‌پذیری این امکان را برای پژوهشگر فراهم می‌نماید که نقش خود را در ایجاد گزارش تحلیلی، تصدیق نماید. مقایسه پایدار و مداوم و تدوین دست نوشته‌های منظم در خصوص نقش پژوهشگر و فرایند شناختی او، آگاهی مناسبی به محقق می‌دهد. برازندگی نیز به این نکته اشاره دارد که یک مقوله باید از دل داده‌ها بیرون آمده باشد و کاربرد داشته باشد و اصطلاح کار به این معنا است که نظریه، باید قدرت تبیین داشته باشد. از طریق تحلیل مقایسه‌ای و مداوم داده‌ها و با رفت و آمد مکرر میان سه مرحله کدگذاری، پرسش‌ها و مقایسه‌های مجد صورت می‌گیرد و محقق به صورت مستمر به حفره‌های معنایی و نقاط خالی مفهومی توجه می‌کند. نظریه داده بنیاد باید همان شبکه‌ای از مقولات و ارتباطات را در تحقیق شرح دهد که اطلاع‌رسانان اظهار نموده‌اند. مرور منظم داده‌های قبلی موجب می‌شود نظریه هم از تراکم مفهومی و هم از نظر خاص بودن و تمایز مفهومی کافی برخوردار باشد تا بتواند قدرت تبیین و توضیح‌دهندگی کافی را داشته باشد (ابوالمعالی، ۱۴۰۰).

۴. یافته‌ها

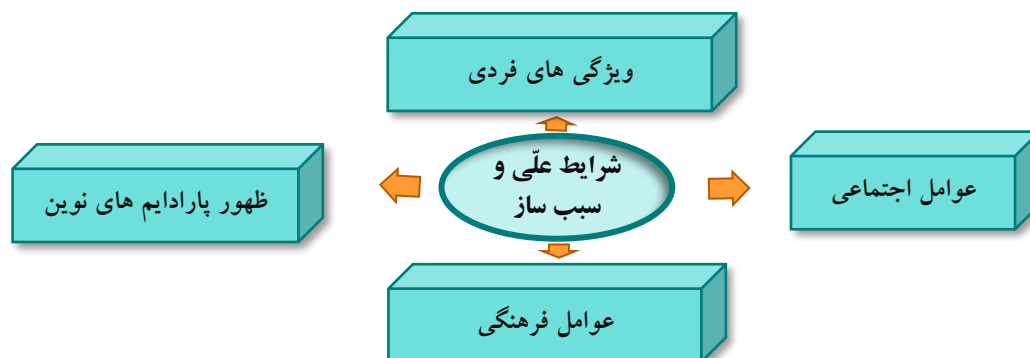
در رهیافت سیستمی در نظریه داده بنیاد، بر بهره‌گیری از گام‌های تحلیل داده، مشتمل بر کدگذاری باز، محوری و انتخابی و تدوین یک الگوی منطقی با یک توصیف بصری تاکید شده است (ابوالمعالی، ۱۴۰۰). لذا در این بخش از پژوهش، مصاحبه‌های ضبط شده، پس از پیاده‌سازی، مفهوم پردازی، مقوله‌بندی و بر اساس مشابهِت‌ها، ارتباطات مفهومی و خصوصیات مشترک مابین کدهای باز، مفاهیم و مقوله‌ها مشخص گردیدند. به دلیل تعداد زیاد مفاهیم استخراج شده، که حاصل بررسی بیش از ۱۵۰ صفحه مصاحبه با ۱۲ مصاحبه شونده بود، کدگذاری باز در دو مرحله صورت پذیرفت. در مرحله اول حدود ۶۸۲ کد اولیه بدون احتساب همپوشانی استخراج شد. پس از ادغام و حذف کدهای تکراری و دارای مفاهیم مشابه، مرحله بعد؛ یعنی کدگذاری محوری انجام شد و کدهای مفهومی مرحله کدگذاری باز بدون در نظر گرفتن مقوله هسته، به ۲۵ خرده مقوله انتزاعی کاهش یافت. جدول (۱) نشان‌دهنده شکل‌گیری مفاهیم و مقوله‌ها در مراحل کدگذاری باز و محوری است. بر اساس یافته‌های پژوهش، پاسخ به پرسش نخست، در هفت بخش صورت بندی شده است که ناظر بر مفهوم پردازی، فرایند، انواع و گونه‌ها، ویژگی‌ها، مفاهیم متقابل و همسو، دانش‌آموزان ایده‌جو و ابزارهای ایده‌جویی می‌باشد که در شکل (۱) قابل مشاهده است.

شکل ۱. مقوله‌های اصلی پدیده محوری

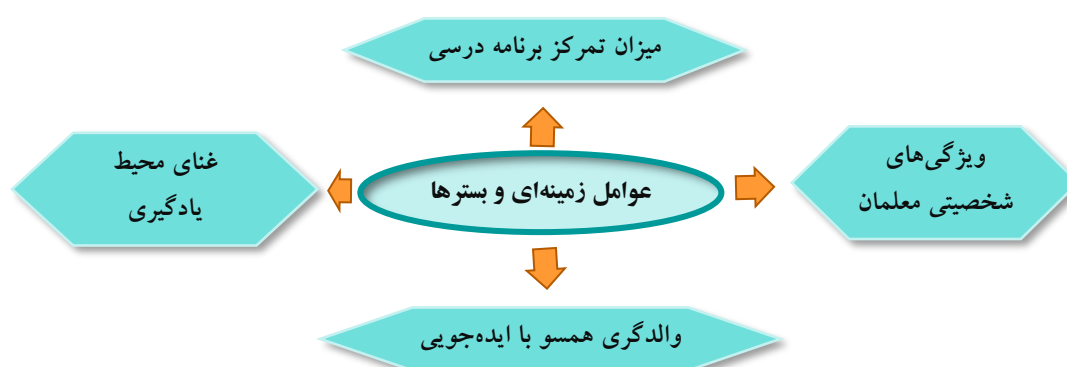
Figure 1. Main categories of the axial phenomenon

در پاسخ به سوال دوم پژوهش، مطابق با یافته‌های پژوهش، عوامل علی و سبب ساز ایده‌جویی را می‌توان در دو وجه بیرونی و درونی مورد بررسی قرار داد. محرک درونی شامل ویژگی‌های فردی دانش‌آموزان است. محرک‌های بیرونی را می‌توان بر بنیان عوامل اجتماعی، عوامل فرهنگی و ظهور پارادایم‌های نوین، ساختاربندی نمود. در پژوهش حاضر این عوامل بیرونی و درونی به‌عنوان عوامل سبب ساز ایده‌جویی مورد شناسایی قرار گرفتند که در شکل (۲) قابل ملاحظه است.

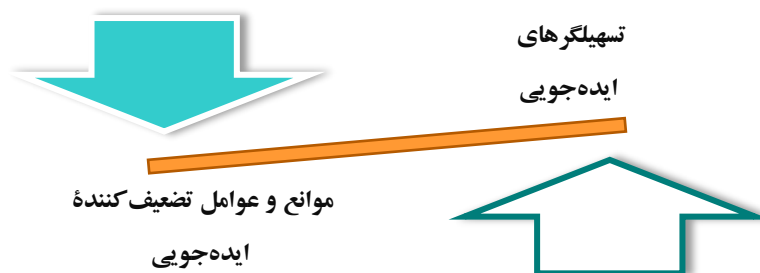
شکل ۲. مقوله‌های اصلی شرایط علی (سبب‌ساز)
Figure 2. Main categories of causal conditions

در پاسخ به سوال سوم در خصوص شرایط و زمینه‌های مورد نیاز رشد و توسعه و رشد ایده‌جویی دانش‌آموزان چهار عامل ویژگی‌های معلمان و مربیان، نقش و اثربخشی خانواده، محیط یادگیری و میزان تمرکز برنامه درسی شناسایی شد که در شکل (۳) قابل ملاحظه است.

شکل ۳. مقوله‌های اصلی عوامل زمینه‌ای و بسترها
Figure 3. Main categories of contextual factors and contexts

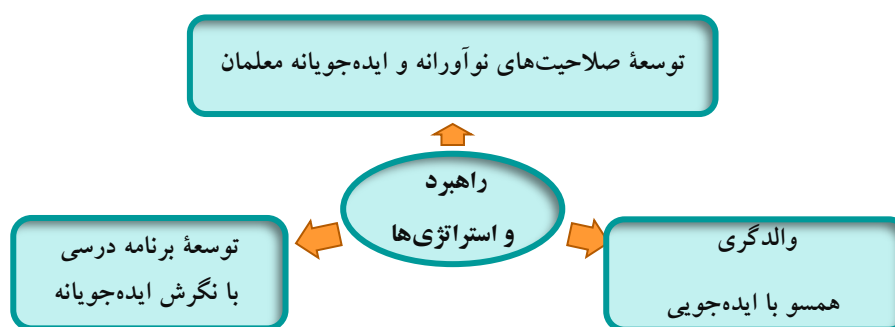
در پاسخ به سوال چهارم، بر اساس یافته‌های پژوهش، عوامل میانجی و شرایط مداخله‌گر در رشد و شکوفایی دانش‌آموزان دوره ابتدایی در دو بخش تسهیل‌گرهای ایده‌جویی و موانع و عوامل تضعیف‌کننده ایده‌جویی، صورت‌بندی شده است. در ادامه، شکل (۴) بیانگر مقوله شرایط مداخله‌گر (میانجی) قابل ملاحظه است:

شکل ۴. مقوله‌های اصلی شرایط مداخله‌گر (میانجی)

Figure 4. Main categories of intervening conditions (mediators)

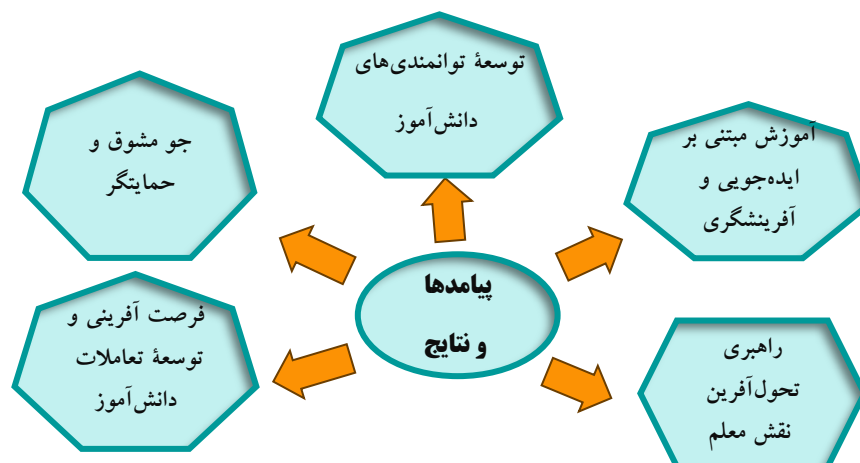
راهبردها و استراتژی‌های متنوع و متعددی که از یافته‌های پژوهش در پاسخ به پرسش پنجم، احصا گردید، ناظر بر سه وجه «توسعه صلاحیت‌های نوآورانه و ایده‌جویانه معلمان»، «والدگری همسو با ایده‌جویی» و «توسعه برنامه درسی با نگرش ایده‌جویانه» می‌باشد.

شکل ۵. مقوله‌های اصلی راهبرد و استراتژی‌ها

Figure 5. Main categories of strategy and strategies

پاسخ به پرسش ششم، در پی احصای پیامد و نتایج حاصل از کاربردهای ایده‌جویی در دوره ابتدایی است. در شناسه‌گذاری محوری، پیامدها، نتایج راهبردهای انتخاب شده توسط مشارکت‌کنندگان در مطالعه است که این نتایج می‌توانند منفی، مثبت یا خنثی باشند. درواقع پیامدها، نتایج کنش و واکنش شرایطی می‌باشد که در زمینه پدیده وجود دارد. پیامد اجرای راهبردهای ایده‌جویی منجر به حاکمیت اتمسفر ایده‌جویی و خودآفرینشگری در مدارس دوره ابتدایی می‌گردد که ناظر بر پنج وجه «رشد و توسعه توانمندی‌های دانش آموز»، «راهبری تحول آفرین»، «آموزش مبتنی بر ایده‌جویی و آفرینشگری»، «جو مشوق و حمایت‌گرانه» و «فرصت آفرینی و توسعه تعاملات دانش‌آموز» است که در بر اساس یافته‌های پژوهش حاضر، با عنوان «حاکمیت اتمسفر ایده‌جویی و نوآوری در مدارس ابتدایی» یاد می‌شود.

شکل ۶. مقوله‌های اصلی پیامدها و نتایج

Figure 6. Main categories of outcomes and results

یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در ایده‌جویی سیستماتیک و برنامه‌ریزی شده، می‌توان از تکنیک‌های قدرتمندی بهره گرفت. در بررسی‌های انجام شده در مورد ابزار ایده‌جویی، در خصوص مناسب‌ترین و مرتبط‌ترین ابزارهای ایده‌جویی با دوره ابتدایی می‌توان به بارش فکری، تریز، اسکمپر، نقشه ذهنی و شش کلاه تفکر اشاره نمود. ابزار تریز، نیز یکی دیگر از روش‌های سیستماتیک برای ارائه ایده در مواجهه با چالش و مسئله است. تریز بر اصول علمی مبتنی است و با روش‌ها و الگوهای خاصی که ارائه می‌کند مسیر دانش‌آموزان را برای رسیدن به راه‌حل‌های نوآورانه هموار می‌سازد. نقشه ذهنی نیز از ابزارهای کاربردی در این زمینه است که به دانش‌آموزان کمک می‌کند، ارتباطات بین ایده‌ها و مفاهیم مختلف را بهبود بخشند و اطلاعات مختلف را به یکدیگر مرتبط سازند و این امر به دانش‌آموزان در یافتن ایده‌های بدیع کمک می‌کند. تکنیک شش کلاه تفکر یک مدل فکری و از دیگر ابزارهای ایده‌جویی است که دانش‌آموزان را به نگرستن چند سویه و از وجوه و زوایای متعدد به یک موضوع تشویق می‌کند. این ابزار، به جهت بازی گونه بودن، از اقبال بیشتری نزد دانش‌آموزان برخوردار است. ابزار تریز، نیز یکی دیگر از روش‌های سیستماتیک برای ارائه ایده در مواجهه با چالش و مسئله است. تریز بر اصول علمی مبتنی است و مسیر دانش‌آموزان را برای رسیدن به راه‌حل‌های نوآورانه هموار می‌سازد. نتایج پژوهش‌های متعددی بیانگر اثربخشی تکنیک‌ها و ابزارها بر توسعه و بهبود ایده‌های ارائه شده دانش‌آموزان است (شاوکتونا^۱، ۲۰۲۱؛ داسیلویا و همکاران^۲، ۲۰۲۰؛ اراگامردی^۳، ۲۰۱۳؛ بهرامی و همکاران، ۱۴۰۰؛ یعقوبی و جهان، ۱۳۹۴؛ محمد سلطانی و همکاران، ۱۳۹۴). فرهنگ مشارکت‌پذیری در محیط‌های کودکان می‌تواند به طور چشمگیری عامل مشوق ایده‌جویی و نوآوری است. هنگامی که دانش‌آموزان احساس می‌کنند که نظرات و ایده‌هایشان مورد توجه قرار می‌گیرند و در فرآیندهای تصمیم‌گیری مشارکت دارند، اعتماد به نفس و احساس مسئولیت در آن‌ها تقویت می‌شود. این امر موجب می‌شود که آنان بهتر بتوانند مسائل را تحلیل کرده و ایده‌های خلاقانه

1. Shavkatovna
2. DaSilva et al
3. Eragamreddy

ارائه دهند. فرهنگ مشارکت پذیری همچنین به دانش‌آموزان فرصت می‌دهد تا تنوع و تفاوت‌ها را به‌عنوان منابع ایده‌جویی تلقی کنند؛ همچنین، آموزش‌هایی که به شیوه مشارکتی ارائه می‌شوند، دانش‌آموزان را به انعطاف‌پذیری و تلاش برای حل مسائل به شیوه‌های جدید ترغیب می‌کند.

برای قرار گرفتن در معرض ایده‌هایی متعدد، تسلط به ابزارهای متعدد ضروری است. یکی از مهم‌ترین این ابزارها، ایجاد زمینه‌های مناسب برای گفت‌وگوهای ارزشمند است. قرار گرفتن در «خط آتش ایده»، یکی از گام‌های اساسی فرایند خلاقیت است و گفت‌وگو، یکی از ابزارهای اصلی برای گام نهادن در این خط و قرار گرفتن در معرض یورش ایده‌ها به شمار می‌رود. کومپتن^۱ (۲۰۱۳) در مطالعه خود پیشنهاد می‌کند که افراد باید ایده‌های خود را در مورد اصطلاحات متناقض، به اشتراک بگذارند. چرا که مکالمات مربوط به مشکلات خاص و موقعیت‌های ویژه، تفاوت‌های ادراکی و کنشی مربوط به آن موقعیت‌ها را روشن می‌سازد و به توافق منجر می‌گردد و هر چه موقعیت‌ها عینی‌تر باشد، امکان حصول به توافق ساده‌تر می‌شود. وجود آورنده بسیاری از نوآوری‌ها و روش‌های انتقال ایده‌ها از یک سازمان به یک برنامه می‌باشند. والدگری همسو با ایده‌جویی، یکی از راهبردهای اساسی توسعه ایده‌جویی دانش‌آموزان به‌شمار می‌رود. نتایج مطالعه لوبودا و همکاران^۲ (۲۰۲۰) در بررسی خودپنداره خلاق و فعالیت خلاق والدین به‌عنوان پیش‌بینی‌کننده سبک زندگی، سه سطح از والدین را با عنوان «ناسازگاران غیر خلاق»، «والدین غیر درگیر و آشفته» و «طرفداران خلاق متعادل» شناسایی کرد که در سطح دوم و سوم، دانش‌آموزان مورد حمایت خانواده قرار داشتند.

از پیامدهای توسعه ایده‌جویی، می‌توان به آموزش مبتنی بر آفرینشگری اشاره نمود. یکی زیباترین، ویژگی‌های انسان، قدرت آفرینشگری اوست که ساختار نظری چند بعدی دارد. این رویکرد چند بعدی در مطالعات مختلفی که به طور تجربی، نوآوری و خلاقیت را بررسی کرده‌اند، مشهود است (مازارانت و همکاران^۳، ۲۰۲۱). آفرینشگری در فضای آموزش رویداد محور تجلی می‌یابد. توجه به ظرفیت‌های داستان‌نویسی و قصه‌گویی فی‌البداهه و نمایش خلاق و بهره‌گیری از ظرفیت‌های تخیل و خیال‌ورزی و راهبردهای آموزش مبتنی بر بازی وارسازی در فعالیت‌های کلاسی از دیگر مواردی است که می‌توان به آن اشاره نمود. بازی‌وار سازی همچنین یکی از روش‌های دستیابی به مهارت‌های سطح بالا و حل مسئله است (لیو و چو^۴، ۲۰۲۱؛ به نقل از سزلوپاز و همکاران^۵، ۲۰۲۳). والدین آگاه با شناخت نسبت به ابزارهای ساده و قدرتمند ایده‌جویی مانند بارش فکری و ایجاد فرصت برای حضور دانش‌آموز در جریان حل مسائل مختلف و شنیدن ایده‌ها و نظرات دانش‌آموزان در جمع، نقش بسزایی در شکوفایی ایده‌های دانش‌آموزان و افزایش اعتماد به نفس آنان دارد (لوبودا^۶ و همکاران، ۲۰۲۰؛ جانکوسکا و کارووسکی^۷، ۲۰۱۹).

مدل پارادایمی، مدل صوری است که در آن، مقوله‌های عمده حول مقوله هسته به تصویر کشیده شده و روابط مابین آن‌ها به تصویر کشیده می‌شود و روابط آن‌ها ترسیم می‌گردد (محمدپور، ۱۳۹۸) در نتیجه دو مرحله کدگذاری باز و

1. Compton

2. Lebuda

3. Mazerant et al.

4. Liu & Chu

5. Sáez-López et al.

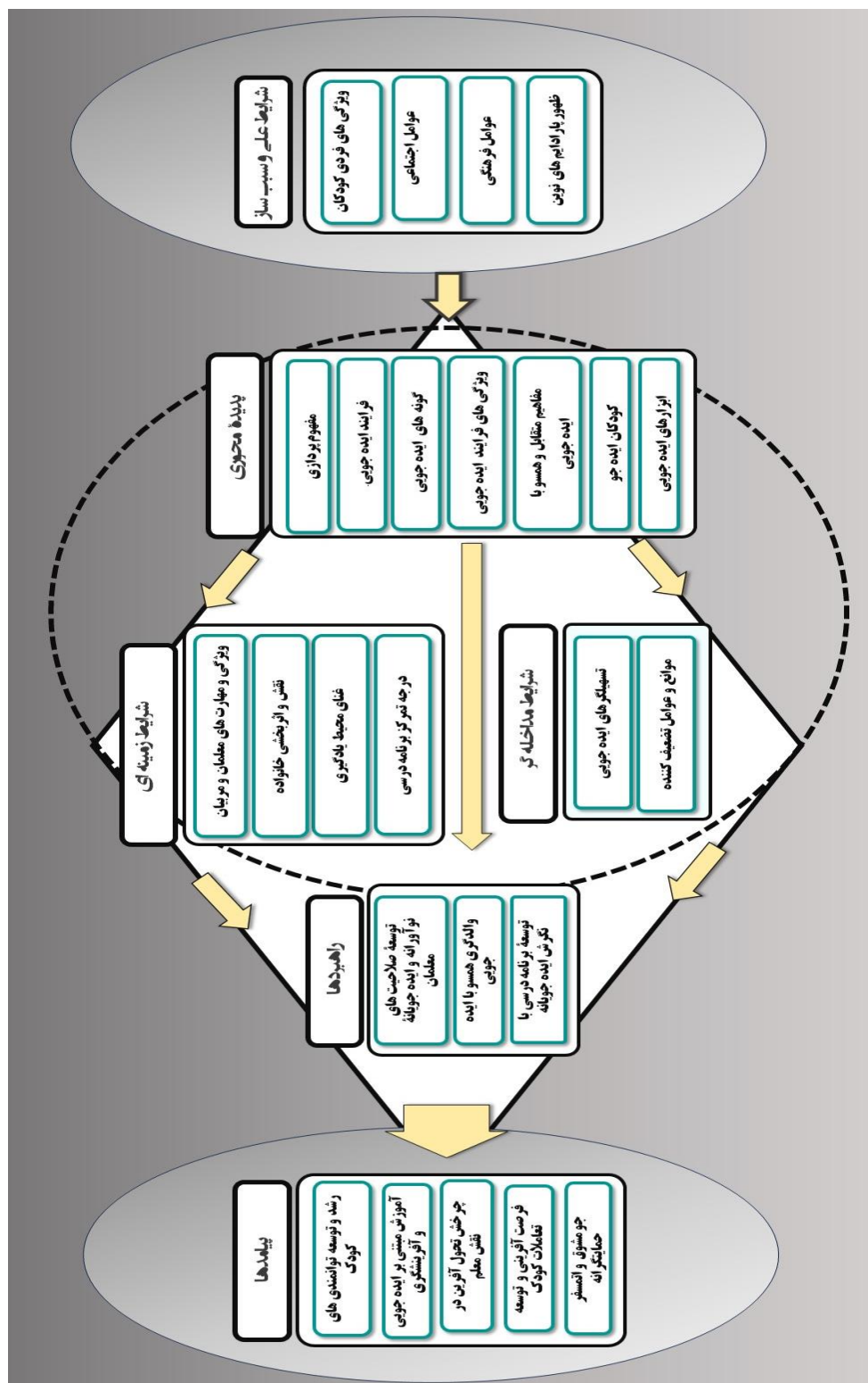
6. Lebuda

7. Jankowska & Karwowski

محوری داده‌ها، کدهای اولیه شناسایی شد که در شش دسته اصلی تحت عناوین شرایط علی، مقوله محوری، شرایط زمینه‌ای، شرایط مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها به صورت نمودار در شکل (۷) قابل ملاحظه است.

شکل ۷. نمودار پارادایمی توسعه ایده‌جویی دانش آموزان دوره ابتدایی

Figure 7: Paradigm diagram of the development of idea-seeking in elementary school students

۵. بحث و نتیجه‌گیری

در مطالعه حاضر، پدیده محوری پژوهش معطوف بر «مفهوم‌پردازی ایده و ایده‌جویی» است. نتایج پژوهش نشان داد، یکی از موثرترین مقوله‌ها به مثابه شرایط علی «عوامل اجتماعی» و پس از آن عوامل فردی و فرهنگی می‌باشد. در خصوص عوامل زمینه‌ای و بستر ساز، مقوله «نقش و اثربخشی خانواده» و پس از آن «ویژگی‌های معلمان و مربیان» بیشترین اثربخشی را داشتند. شرایط مداخله‌گر یا میانجی موثر بر فرایند ایده‌جویی شامل «تسهیلگرها» و «موانع و عوامل تضعیف‌کننده ایده‌جویی» شناسایی شدند که از فراوانی یکسانی برخوردار بودند. در زمینه راهبردها و استراتژی‌ها، «توسعه برنامه درسی با نگرش ایده‌جویانه» و «توسعه صلاحیت‌های نوآورانه و ایده‌جویانه معلمان و مربیان» حائز بیشترین تاثیر بودند و پس از آن «والدگری همسو با ایده‌جویی» قرار گرفت و در این مقوله، ارتباط والدین با ایده‌جویی در چهار سطح شناسایی شد. پایین سطح به «والدین جزم نگر و سرکوبگر ایده‌جویی» اختصاص یافت؛ سپس «والدین خنثی و بی تفاوت نسبت به ایده‌جویی کودکان»، در مرحله بالاتر «والدین حمایتگر و هموارکننده مسیر ایده‌جویی» قرار گرفتند و در بالاترین سطح «والدین نوآور و ایده‌جو» شناسایی گردید. در زمینه «نتایج و پیامدهای ایده‌جویی» نتایج نشان داد که «رشد و توسعه توانمندی‌های کودک» و «آموزش مبتنی بر ایده‌جویی و آفرینش‌گری» از بیشترین تاثیر به عنوان پیامدهای ایده‌جویی برخوردار می‌باشند.

در مقایسه مطالعات انجام شده با جنبه‌هایی از مدل پارادایمی پژوهش حاضر، «ویژگی‌های معلمان» به عنوان یکی از زیرمقوله‌های «شرایط زمینه‌ای»، شناسایی شده است که با پژوهش تورلینگز و همکاران^۱ (۲۰۱۵)، که ضرورت رفتار نوآورانه معلم در مدارس را مورد بررسی قرار می‌دهد و نیز پژوهش زیدزیویک^۲ (۲۰۱۹) که بیانگر اهمیت و نقش فعالیت‌های نوآورانه معلم در فراهم ساختن شرایطی برای شناسایی استعدادها و توانایی‌های دانش آموز توسط خود آنان است و همچنین پژوهش «طرح هرمی نوآوری» دارلینگ هاموند^۳ و همکاران (۲۰۱۷)، که ویژگی‌های توسعه حرفه‌ای معلمان را شناسایی نموده همسو می‌باشد. «غناي محیط یادگیری» زیرمقوله شناسایی شده دیگری از «شرایط زمینه‌ای» مدل پارادایمی مطالعه حاضر است که با نتایج پژوهش بایرز^۴ و همکاران (۲۰۱۸) که مزایای محیط‌های یادگیری نوآورانه، در مقایسه با محیط‌های سنتی را مورد بررسی قرار داده است، همسویی دارد. «ابزارهای ایده‌جویی» که به عنوان یکی از زیرمقوله‌های «پدیده محوری» در مدل پارادایمی شناسایی شده است، با نتایج پژوهش یعقوبی و جهان (۱۳۹۴) که معطوف بر اهمیت کاربست تکنیک‌های تریز، اسکمپر، به عنوان ابزاری اثربخش در ایده‌جویی و نوآوری دانش‌آموزان است، و پژوهش آردیازویلا نويا و همکاران^۵ (۲۰۱۱) که به پتانسیل ابزارهای «ویکی آیدیاز»^۶ و «رابط خلاقیت»^۷ برای تقویت مهارت‌های خلاقانه و تولید ایده‌ها، پرداخت، همخوانی دارد. همچنین در مقایسه مدل پارادایمی حاضر که بر پدیده اصلی ایده‌جویی معطوف است، می‌توان به مطالعه وووکلان^۸ (۲۰۱۶) اشاره نمود که

1. Thurlings
2. Ziedzueik
3. Darling-Hammond et al.
4. Byers et al
5. Ardaiz-Villanueva
6. Wikideas
7. Creativity Connector
8. Wu & Callaghan

نوآوری را فرایندی غیرخطی معرفی می‌کند و مدلی از فرآیند نوآوری به نام «توسعه نوآوری خلاق» را معرفی می‌کند که فرآیند ایده‌پردازی تکاملی را مورد بررسی قرار داده است.

پژوهش‌های ارائه شده، هریک به بخشی از مولفه‌های ایده‌جویی و نوآوری حاضر اشاره می‌کنند؛ درحالی‌که مدل پارادایمی حاضر با اتخاذ رویکرد داده بنیاد، شش وجه اساسی ایده‌جویی را مورد مذاقه قرار می‌دهد و ضمن آنکه تصویر جامعی از عوامل سبب‌ساز، مفهوم، شرایط زمینه‌ای و شرایط مداخله‌گر ایده‌جویی ارائه می‌نماید، تصویری روشن از راهبردها و پیامدهای اجرای ایده‌جویی در دوره ابتدائی ارائه می‌نماید.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

بنا به اظهار نویسندگان، تمامی اصول اخلاقی در مقاله رعایت شده است.

تعارض منافع

تعارض منافی در خصوص مقاله وجود ندارد.

حامی مالی

نویسنده در تدوین مقاله از هیچ شخص یا نهادی وجهی دریافت نکرده است.

References

- Abdi, A., Nurbakhsh Shafa, M. (2017). Investigating the effectiveness of idea generation (Scamper) education on the creative thinking of sixth grade students. The 7th Scientific Research Conference of Educational Sciences and Psychology, Social and Cultural Damages of Iran. [In Persian]
- AbulMaali, K. (2021). qualitative research; From theory to practice, second edition, Tehran: Science. [In Persian]
- Alves, J., Marques, M. J., Saur, I., & Marques, P. (2005, September). Building creative ideas for successful new product development. In 9th European conference on creativity and innovation, Lodz, Polonia (pp. 363-383).
- Ardaiz-Villanueva, O., Nicuesa-Chacón, X., Brene-Artazcoz, O., de Acedo Lizarraga, M. L. S., & de Acedo Baquedano, M. T. S. (2011). Evaluation of computer tools for idea generation and team formation in project-based learning. *Computers & Education*, 56(3), 700-711.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2010.10.012>
- Bahrami, N., Hosseini al-Madani, S. A., Mutoli, S., Khoyyini, F. (2021). The effectiveness of creative problem-solving education in the Terez method in improving problem solving skills with emphasis on the mediating role of critical thinking and feeling of belonging to the school, scientific journal of innovation and creativity in human sciences, 11th period, number one, pp. 161-188 [In Persian]
- Belski, I., Livotov, P., & Mayer, O. (2016). Eight fields of MATCEMIB help students to generate more ideas. *Procedia CIRP*, 39, 85-90 <https://doi.org/10.1016/j.procir.2016.01.170>
- Boonpracha, J. (2023). SCAMPER for creativity of students' creative idea creation in product design. *Thinking Skills and Creativity*, 48, 101282. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2023.101282>
- Byers, T., Mahat, M., Liu, K., & Knock, A. (2018). Systematic review of the effects of learning environments on student learning outcomes.
- Canavotto, I., Berto, F., & Giordani, A. (2022). Voluntary imagination: A fine-grained analysis. *The Review of Symbolic Logic*, 15(2), 362-387. <https://doi.org/10.1017/S1755020320000039>

- Carr, K., Kendal, R. L., & Flynn, E. G. (2016). Eureka!: What is innovation, how does it develop, and who does it?. Child development, 87(5), 1505-1519. <https://doi.org/10.1111/cdev.12549>
- Černe, M., Kaše, R., & Škerlavaj, M. (2022). Idea championing as a missing link between idea generation and team innovation implementation: A situated emergence approach. European Management Journal. <https://doi.org/10.5465/ambpp.2015.16929abstract>
- Compton, P. (2013). Situated cognition and knowledge acquisition research. International Journal of Human-Computer Studies, 71(2), 184-190. <https://doi.org/10.1016/j.ijhcs.2012.10.002>
- Creswell, John W. (2016) Qualitative survey and research plan; Choose from five approaches (narrative research, phenomenology, grounded data theory, ethnography, case study). Translation: Hassan Danaifard, Hossein Kazemi. Tehran: Saffar.
- Cutting, N. (2013). Children's tool making: from innovation to manufacture (Doctoral dissertation, University of Birmingham).
- Danai Fard., H. Alwani, S. M. @Azar, A. (2021). Qualitative research methodology in management: a comprehensive approach, 7th edition, Tehran: Safar Publications. [In Persian]
- Darling-Hammond, L. (2017). Effective teacher professional development. Learning Policy Institute.
- DaSilva, R. H., Kaminski, P. C., & Armellini, F. (2020). Improving new product development innovation effectiveness by using problem solving tools during the conceptual development phase: Integrating Design Thinking and TRIZ. Creativity and Innovation Management, 29(4), 685-700. <https://doi.org/10.1111/caim.12399>
- Document on fundamental transformation of education (2013). [In Persian]
- Ehsani Tilmi., S. (2019). The necessity of using basic ideas and principles in science education to develop practical concepts. National conference of new achievements of the world in education, psychology, law and cultural-social studies. [In Persian]
- Eragamreddy, N. (2013). Teaching creative thinking skills. International Journal of english language & translation studies, 1(2), 124-145.
- Flick, u. (2022). Doing Grounded Theory, translation: Elham Ebrahimi, print, Tehran: Jihad University Press.
- Graham, D., & Bachmann, T. T. (2004). Ideation: The birth and death of ideas. John Wiley & Sons.
- Hong, H. Y., & Lin, P. Y. (2019). Elementary students enhancing their understanding of energy-saving through idea-centered collaborative knowledge-building scaffolds and activities. Educational technology research and development, 67, 63-83. <https://doi.org/10.1007/s11423-018-9606-x>
- Hu, Y., Yu, W., Ren, Z., Du, X., Lan, L., Wang, Q., ... & Guo, Y. (2021). Coordinating role of six-hat thinking technique in design team during idea-generation phase of service design. Thinking skills and creativity, 39, 100764. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100764>
- Itou, J., Higashi, T., & Munemori, J. (2015). Proposal and comparison of an idea generation support system presenting words for the use of scarce knowledge people. Procedia Computer Science, 60, 918-925. <https://doi.org/10.1016/j.procs.2015.08.255>
- Jankowska, D. M., & Karwowski, M. (2019). Family factors and development of creative thinking. Personality and individual differences, 142, 202-206. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2018.07.030>
- Johnson, B. R., & D'Lauro, C. J. (2018). After brainstorming, groups select an early generated idea as their best idea. Small Group Research, 49(2), 177-194. <https://doi.org/10.1177/1046496417720285>
- Jones-Chick, R., Kelloway, E. K., & Birdi, K. (2022). CLEAR IDEAS: Can Idea Implementation Training Enhance the Development of New Ideas Beyond Idea Generation Training?. The Journal of Creative Behavior, 56(1), 79-91. <https://doi.org/10.1002/jocb.517>
- Kechoiyan., H & Safar Harandi M. S. (2016). Review of Arthur Lovejoy's method of "historiography of ideas" in the context of methodological conflicts in the history of thought, Scientific Research Quarterly Journal of Methodology of Human Sciences, No. 93. [In Persian]
- Lebuda, I., Jankowska, D. M., & Karwowski, M. (2020). Parents' creative self-concept and creative activity as predictors of family lifestyle. International Journal of Environmental Research and Public Health, 17(24), 9558. <https://doi.org/10.3390/ijerph17249558>

- Li, X., & Chu, S. K. W. (2021). Exploring the effects of gamification pedagogy on children's reading: A mixed-method study on academic performance, reading-related mentality and behaviors, and sustainability. *British Journal of Educational Technology*, 52(1), 160-178. <https://doi.org/10.1111/bjet.13057> <https://doi.org/10.1111/bjet.13057>
- Lipman, M. (2003). *Thinking in education* (Vol. 304). Cambridge University Press.
- Maleki, Hassan (2019) *Practice Guide Curriculum*, 15th edition, Tehran: School Publications. [In Persian]
- Mazerant, K., Willemsen, L. M., Neijens, P. C., & van Noort, G. (2021). Spot-on creativity: Creativity biases and their differential effects on consumer responses in (non-) real-time marketing. *Journal of Interactive Marketing*, 53(1), 15-31. <https://doi.org/10.1016/j.intmar.2020.06.004>
- Mohammad Soltani, A., Badri Gargari, R., & Obalasi, A. (2014). The effect of the six thinking hats method on the creativity of female students of schools of brilliant talents in Tabriz, the first scientific research conference on psychology, educational sciences and community pathology. 1666-1675. [In Persian]
- Mohammadpour, A. (2018). *anti-method; Philosophical Backgrounds and Practical Procedures in Qualitative Methodology*, Second Edition, Qom: Lotus Publications. [In Persian]
- Mollaahmadei, M., & Foroughi, A. A. (2021). Analysis of the three factors of ideation development on the consequences of qualitative development of growth centers with a mixed approach. *Educational researches*, 16(67), 219-252. [In Persian]
- Nielsen, M., Cucchiaro, J., & Mohamedally, J. (2012). When the transmission of culture is child's play. *PLoS ONE*, 7(3). <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0034066>
- Oroji, Y. (2018). *Examining the basics of ideation in contemporary Iranian architects inspired by Iranian architecture*, Master of Engineering thesis, Faculty of Architecture and Urban Planning, Department of Architecture. [In Persian]
- Petersson, A. M., Lundberg, J., & Rantatalo, M. (2017). Ideation methods applied in a cross-functional inter-organizational group: an exploratory case study from the railway sector. *Research in Engineering Design*, 28, 71-97. <https://link.springer.com/article/10.1007/s00163-016-0238-z>
- Richland, L. E., Chan, T. K., Morrison, R. G., & Au, T. K. F. (2010). Young children's analogical reasoning across cultures: Similarities and differences. *Journal of experimental child psychology*, 105(1-2), 146-153. <https://doi.org/10.1016/j.jecp.2009.08.003>
- Sáez-López, J. M., Grimaldo-Santamaría, R. Ó., Quicios-García, M. P., & Vázquez-Cano, E. (2023). Teaching the Use of Gamification in Elementary School: A Case in Spanish Formal Education. *Technology, Knowledge and Learning*, 1-25. <http://dx.doi.org/10.1007/s10758-023-09656-8>
- Safai Movahed, S. (2021). *Grounded Theory, theoretical foundations, approaches and implementation procedures*, first edition, Tehran: Nash Doran. [In Persian]
- Sannomiya, M., & Yamaguchi, Y. (2016). Creativity training in causal inference using the idea post-exposure paradigm: Effects on idea generation in junior high school students. *Thinking skills and creativity*, 22, 152-158. <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2016.09.006>
- Sednew, A. (2013). *The Business Idea Factory: A World-Class System for Creating Successful Business Ideas* Paperback Business ideation, translator: Masoud Safaei, first edition, Tehran: Adineh Publishing.
- Shah, P., & Thapa, N. (2023). Finding the sweet spot: Evaluating the role of structured idea-generation framework in generating high-quality new venture ideas. *Journal of Business Venturing Insights*, 20, e00417. <https://doi.org/10.1016/j.jbvi.2023.e00417>
- Shakuri Monfared, A., Ardalani, H. (2019). The effect of applying Deleuze's post-structuralist thought in improving the quality of the educational environment, *Haft Chenar Environmental Studies Magazine*, 33rd issue, 9th year. pp. 158-141. [In Persian] <http://dx.doi.org/10.29252/hafthesar.9.33.141>
- Shavkatovna, S. R. N. (2021). *Methodical Support Of Development Of Creative Activity Of Primary School Students*. *Conferencea*, 74-76.

- Shavkatovna, S. R. N. (2021). Methodical Support Of Development Of Creative Activity Of Primary School Students. Conferencea, 74-76.
- Stevanović, M., Marjanović, D., & Štorga, M. (2016). Idea Assessment and Selection in Product Innovation: The Empirical Research Results. Technical gazette, 23(6), 1707-1716.
<http://dx.doi.org/10.17559/TV-20151103120545>
- Thurlings, M., Evers, A. T., & Vermeulen, M. (2015). Toward a model of explaining teachers' innovative behavior: A literature review. *Review of educational research*, 85(3), 430-471
<https://doi.org/10.3102/0034654314557949>
- Ucus, S., & Acar, I. H. (2018). Teachers' innovativeness and teaching approach: The mediating role of creative classroom behaviors. *Social Behavior and Personality: International Journal*, 46(10), 1697–
<https://doi.org/10.2224/sbp.7100>
- Valacich, J. S., Jung, J. H., & Looney, C. A. (2006). The effects of individual cognitive ability and idea stimulation on idea-generation performance. *Group Dynamics: Theory, Research, and Practice*, 10(1), <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/1089-2699.10.1.1>
- Vidergor, H. E. (2023). The effect of teachers' self-innovativeness on accountability, distance learning self-efficacy, and teaching practices. *Computers & Education*, 199, 104777.
<https://doi.org/10.1016/j.compedu.2023.104777>
- Weber, C. (2012). Idea–invention–innovation: strategies, approaches, research challenges. In *DS 70: Proceedings of DESIGN 2012, the 12th International Design Conference, Dubrovnik, Croatia* (pp. 1265-1274).
- Yaqoubi, A., & Jahan, F. (2014). Comparison of the effectiveness of sharp education and brainstorming on students' creativity, *Journal of Educational Thoughts*, Volume 11, Number 1 [In Persian]
- Yati, Y. (2023). Idea generation techniques in pop-up tourism labs. *Annals of Tourism Research Empirical Insights*, 4(1), 100096. <https://doi.org/10.1016/j.annale.2023.100096>